

NOVE KNJIGE

New books

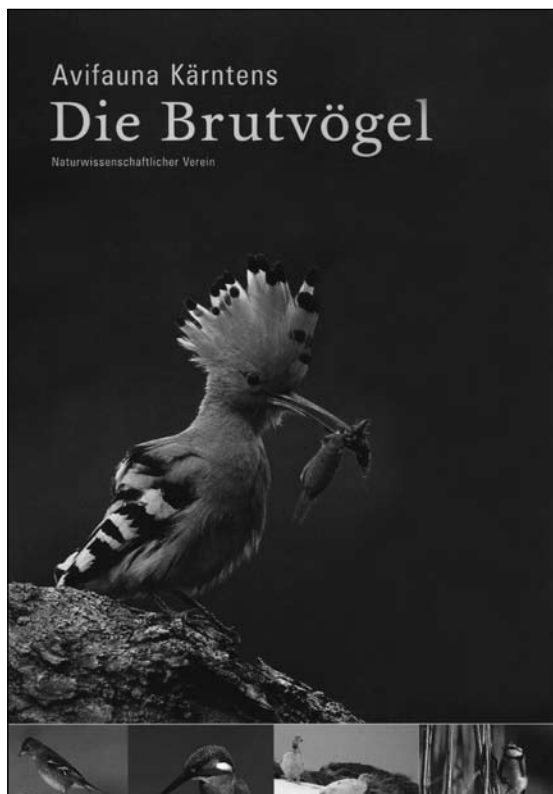
FELDNER, J., RASS, P., PETUTSCHNIG, W., WAGNER, S., MALLE, G., BUSCHENREITER, R. K., WIEDNER, P. & PROBST, R. (2006): **Avifauna Kärntens, Die Brutvögel.** – Naturwissenschaftlicher Verein für Kärnten, Klagenfurt. 423 strani formata A4, trda vezava, ISBN 3-85328-039-0. Cena: 30 EUR + poštšina

Pred nami je avifauna Koroške, in sicer njeni gnezdilci, ki jo je izdalo Naravoslovno društvo Koroške. Je plod sedemletnega kartiranja, opravljenega med leti 1998 do 2004. Avtorji so dobljene številne terenske podatke vsestransko obdelali, zbrali vse, kar je bilo napisano o pticah Koroške, in to strnili v celovit prikaz.

Bežno knjigo prelistajmo. Predstavitvi naravnih danosti Koroške, skupaj z njeno vegetacijo, sledi poglavje o zgodovinskem razvoju ornitologije na Koroškem. Temeljito in dokumentiran pregled ornitoloških snovanj v tem delu Avstrije, od samih začetkov, do novejšega časa. Med raziskovalci je omenjen tudi G. A. Scopoli, ki je na svojih terenskih pohodih zbiral podatke in material vse do južnokoroškega hribovja.

V poglavju o metodi je natančno razčlenjen potek tega zajetnega projekta, ki je združeval 115 bolj ali manj rednih sodelavcev. Celotno ozemlje Koroške, ki meri dobrih 9500 km², so razdelili na kvadrate v velikosti 5 x 3 geografskih minut ali ca. 6,1 x 5,6 km, kar pomeni površino 34,2 km² na posamezni kvadrat. Popis je bil opravljen v 270 kvadratih. Popisovalci so zapisovali tudi kvantitativne podatke, kar je bila podlaga za izračun pogostnosti oziroma številčnosti posamezne vrste. Podatki kartiranja za običajne vrste so razvrščeni v 4 kategorije pogostnosti (štiri velikosti kvadratkov), za redke vrste pa točkovno.

Sledi osrednji del knjige, predstavitev posameznih vrst, od »malega ponirka do velikega strnada«. Poleg nemškega in znanstvenega imena vrste je zapisano tudi angleško, italijansko in slovensko ime. Pri nekaterih vrstah pa še nemška imena iz starejše literature. Seznam obsega 157 gnezdečih vrst, pri čemer vrsta velja za gnezdečo, če je bilo gnezdenje potrjeno vsaj enkrat v času kartiranja. Vsaka vrsta je predstavljena na dveh straneh: njena razširjenost, življenjski prostor, pogostnost in gostota, fenologija (časovno pojavljanje), ogroženost in varstvo. Pri vsaki vrsti je

zemljevid njene razširjenosti oziroma pogostnosti na Koroškem, vsaj ena fotografija ptiča in uporabljena literatura. Na koncu je še navedba avtorja besedila predstavljene vrste. Med gnezdilci zasledimo tudi brkatega sera, ki je na Koroškem gnezdil leta 2001 – po več kot 125 letih!

Nekdanjih gnezdilcev Koroške je 30 vrst; med njimi južna postovka, čuk, zlatovranka, hribski škranec, rumena pastirica, pisana penica, črnočeli srakoper in vrtni strnad. V poglavju »Rezultati« so povzeti v knjigi zbrani podatki in narejena njihova analiza; tako po letih poteka terenskega dela kot po posameznih obdelanih kvadratih in habitatnih tipih. Na vrhu lestvice pogostnosti gnezdilcev Koroške so ščinkavec, menišek, črnoglavka, taščica in kos.

V poglavju o varstvu narave in spremembah avifaune na Koroškem skozi čas je analiziranih 30 vrst nekdanjih gnezdilcev, z navedbo leta njihovega zadnjega potrjenega gnezdenja. Zanimiv je seznam ponovno gnezdečih vrst po letu 1985, ki so bile že na seznamu izumrlih gnezdilcev. Med njimi najdemo, z navedbo leta prve ponovne potrditve, čebelarja (1985), črno štokljo (1988), modro taščico (1992), belo štokljo (1996), čopastega škranca (1999), kozačo (2000), brkatega sera (2001), pegasto sovo (2003),

konopnico (2004) in plotnega strnada (2004).

In za konec še poglavje o Rdečem seznamu ogroženih gnezdilcev Koroške. Tabelačno so navedene vse vrste, s podatki o njihovem statusu na Koroškem, v Avstriji in Evropi. Med kritično ogroženimi vrstami na Koroškem, ki jim grozi izumrtje, so čapljica, bela štorčja, kreheljc, sivka, veliki žagar, jerebica, kosce, dular, veliki skovik, belohrbti detel, čopasti škrjanec, modra taščica, slegur, kobiličar, bičja trstnica, rakar, mali muhar, konopeljščica in škrlatec (preseneča podatek o bičji trstnici, saj je njeno število v Sloveniji v očitnem porastu). Kritično število poljske jerebice, kosca in velikega skovika je v povezavi z degradacijo kulturne krajine. Po drugi strani pa je, po zaslugi celoletnega zakonskega varstva, poraslo število velikih plenilcev, kot so planinski orel, sokol selec in velika uharica. Ker je velik del Koroške gozdnat in gorat, so tu še vedno bogate populacije koconogih kur, kot so belka, divji petelin, ruševca in gozdni jereb.

Pred nami je knjiga, ki vsestransko osvetljuje gnezdilce naše sosednje dežele. V njeni širini se zrcali skupinsko delo več avtorjev, predanih svojemu delu. Mična je tudi po videzu, saj jo krasi več kot 250 lepih barvnih fotografij, v glavnem posameznih ptičjih vrst, ki so jih prispevali različni avtorji. Glavnino fotografij je prispeval nam dobro poznani fotografski mojster J. Zmöltnig. Če pomislimo, da je bilo terensko delo končano leta 2004, pa že imamo delo natisnjeno pred seboj, lahko tudi po tej plati avtorjem samo iskreno čestitamo.

Ornitološko temeljito je obdelan predel v naši neposredni soseščini, ki ima mnoge naravne danosti, podobne našim. To nam bo lahko v veliko pomoč, ko bomo pri nas iskali kakšno od »pričakovanih gnezdilcev«. Prepričan sem, da bo knjiga dobrodošlo branje in pomagalo v rokah tistih, ki se poglobljajo v ptičje življenje, pa tudi vsak ljubitelj bo našel v njej veliko zanimivosti in tudi estetskega užitka. Ob nakupu knjige se predhodno pozanimajte v pisarni DOPPSa, kjer bodo morda lahko poskrbeli za kakšno znižanje stroškov nabave.

Janez Gregori